

Solymosi József¹

**Tudományos rektorhelyettesi tevékenység
az egyetem létrehozásában és megtartásában
M. Szabó Miklós akadémikus rektor csapatában**

Objektív tények – Szubjektív emlékek

Közzeltem címként tudatosan választottam mintaként M. Szabó Miklós *Volt egyszer egy egyetem 1996–2007 – Rektor a tűzvonalban. Objektív tények – Szubjektív emlékek*² című, 2014-ben kiadott könyve alcímének második felét: „Objektív tények – Szubjektív emlékek”.

Horváth Miklós „*Lehelyezett kő...*” M. Szabó Miklós altábornagy, akadémikus életműve³ című cikkéből idézve: M. Szabó Miklós a *Volt egyszer egy egyetem 1996–2007 – Rektor a tűzvonalban* című könyvét 2014-ben ezekkel a gondolatokkal nyújtotta át a tisztelt olvasóknak:

„Ilyen lehetőségem az életben nem volt: hitvesi kezdeményezésre morzsolgathatom – remélem hasznosan – a nyugdíjas napjaimat! Ugyanakkor, bár továbbra is törekszem a történelmi becsület megkövetelte maximális objektivitásra, de kérem – adott esetben –, emlékezzenek az alcím második felére is: *szubjektív emlékek* [kiemelés tőlem – S.J.]. Így, talán sok egykori odaadó munkatársamnak is emléket tudok állítani, akik hatalmas személyes áldozatokat hozva teremtték meg, fejlesztették tovább a Nemzetvédelmi Egyetemet, míg néhányan tönkre nem tették, majd ismét mások fel nem számolták.”⁴

¹ Ny. ezredes; professor emeritus, helyettes vezető, NKE HHK Katonai Műszaki Doktori Iskola; az MTA doktora.

² M. SZABÓ 2014.

³ HORVÁTH 2021.

⁴ HORVÁTH 2021: 117.

Nagy megtiszteltetés és felemelő érzés számomra, hogy 2003. augusztus 1-jétől 70 éves koromig, tudományos rektorhelyettesként jómagam is részese lehettem a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (a továbbiakban: ZMNE) megteremtésének és továbbfejlesztésének. Esszémben a tisztelt olvasók előtt eddig nem ismert objektív tényeket és a velük kapcsolatos szubjektív emlékeimet teszem közzé.

Egy későbbi konkrét eseménnyel, valamint annak szubjektív emlékével kezdem írásomat. Történt, hogy amikor 2013. január 25-én a 70. születésnapomat ünnepeltem Szendehelyen, Rektor úr az elsőik között érkezett oda. Ajándékként a Zrínyi Kiadónál 2007. évben megjelent könyvét hozta (M. Szabó Miklós: *A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története 1955–1960*), amelyet ezekkel a – meghatóan kedves – sorokkal dedikálva adott át nekem: „Kollegiális barátsággal a 70 éves Dr. Solymosi József nyugállományú ezredes, Professor Emeritusnak, (Dr. Szabó) Miklós (ny. altbgy.) Szendehely, 2013. 01. 25.”

Mindez nagyon szomorú helyzetben történt, amikor Rektor úrnak a legközelebbi munkatársa és barátja, dr. Piószeghy János vezérőrnagy úr, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem korábbi katonai parancsnokhelyettese és főtitkára a Honvédkórház Intenzív Osztályán volt stroke-kezelésen. Rektor úr egyébként 2012. december 27-én tőlem tudta meg, hogy vezérőrnagy urat váratlanul és hirtelen érte a stroke. Jánosnak évek óta sms-ben kívántam boldog névnapot, amire ő most kivételesen nem reagált. Pedig korábban minden ilyen alkalommal néhány perc elteltével visszahívott, és megköszönte a névnap-i jókívánságokat, egyben boldog új évet kívánt nekem, és én is őnek. De most nem hívott. Nem értettem a hallgatását, ezért felhívtam őt a mobilján. De nem ő, hanem a felesége vette fel a telefonját, és fájdalomtól elcsukló hangon közölte velem a szomorú hírt, hogy a férjét rohammentővel vitték a Honvédkórház Intenzív Osztályára, mert hirtelen rosszul lett. Én azonnal hívtam Rektor urat, és kérdeztem tőle, tud-e róla, hogy Piószeghy vezérőrnagy úr stroke-kezelésen van a Honvédkórházban. Nem tudott róla. Megköszönte, hogy szóltam neki, és azonnal rohant a kórházba, hogy személyesen tájékozódjon a kezelőorvosnál az állapotáról. Ezt követően rendszeresen látogatta őt, és kérte a kezelőorvost, hogy telefonon azonnal értesítsék, amennyiben változás állna be a vezérőrnagy úr állapotában. Szerencsére a vezérőrnagy úr hamarosan teljesen felépült.

De 2013. január 25-én még kórházban volt, és Rektor úr ebben a helyzetben is leutazott hozzám Szendehelyre, korábbi tudományos rektorhelyettese születésnapjára. Hozzáteszem, hogy azon a napon hatalmas hóvihár tombolt, Rektor úr pedig megfázással betegeskedett. Gondolom, a tisztelt olvasók egyetértenek velem abban, hogy Rektor urat akkor és ott is – korábbi katonai parancsnokhelyetteséről és főtitkáráról, és rólam is, korábbi tudományos rektorhelyetteséről mint

beosztott munkatársairól való messzemenő gondoskodása vezérelte, ahogyan egész életében.

Rektor úr egyébként is keményen megküzdött a betegségeivel. Jól emlékszem, hogy 2008-ban egyik hétfőn reggel ezekkel a szavakkal kezdte a rektori értekezletet: „Mivel már az al-Dzsazíra televízió⁵ is bementa, ezért jobb, ha tölem tudjátok, hogy nyirokmirigyrákom van.” Rektor úrra jellemző volt, hogy munkáját betegsége ellenére is teljesen ellátta. Kemoterápiás kezelését pénteken délutánra időzítette, és hétfőn reggel már az egyetemen volt. Szerencsére Rektor úr akkor a rákból kigyógyult, de sajnos a gyilkos Covid-kórt már nem volt képes túlélni.

Szenes Zoltán búcsúbeszédében így emlékezett meg Rektor úrnak a betegséggel szemben tanúsított ellenállásáról:

„Halála előtt egy nappal, hétfőn reggel, még a kórház intenzív osztályáról is PhD-órát akart tartani. A doktoranduszok látták nehéz helyzetét, és próbálták lebeszélni szándékáról: akkor is azt hajtogatta, hogy egy katona nem teszi le a fegyvert egy láthatatlan ellenség előtt.”⁶

Rektor úr 2014-ben a *Volt egyszer egy egyetem 1996–2007 – Rektor a tűzvonalban. Objektív tények – Szubjektív emlékek* című könyvét ezzel dedikálta nekem: dr. Szabó Miklós ny. altábornagy, „a hajcsár” – félig tréfásan utalva ezzel arra, hogy mind önmagát, mind csapatát úgymond hajcsár módjára meghajtotta, különösen az 1996 és 2007 közötti években. A magam részéről állítom és meggyőződéssel vallom, hogy Rektor úr nem hajcsár volt, hanem *valódi feltaláló*.

Gábor Dénes *A jövőnk feltalálása* című könyvéből idézem annak alapgondolatát:

„A jövőt nem lehet előre megjósolni, de a jövőnket fel lehet találni. [...] Az emberi társadalmat azzá, ami ma, az embernek az a képessége tette, hogy tud feltalálni. A feltaláló [...] a meglévő és az (általa) elképzelt között a párhuzamot keresi mindaddig, míg megoldást nem talál.”⁷

⁵ Wikipedia [é. n.].

⁶ SZENES 2021.

⁷ Gábor Dénes 1900. június 5-én Budapesten született. Természetudós, villamosmérnök, Nobel-díjas feltaláló volt, továbbá a Royal Society rendes tagja (1956), a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja (1964), a Brit Birodalmi Rend lovagja (1970), a National Academy of Sciences (USA) külső tagja (1970), a southamptoni (1970), a delfti (1971), a surrey-i (1972), a cityi (1972), a londoni (1973) és a columbiai (1975) egyetem díszdoktora. (Forrás: Gábor Dénes-díjasok Klubja [é. n.]

M. Szabó Miklós feltalálóként sok mindenre talált újszerű és nagyszerű megoldást. Folytonosan a jobbítás szándéka vezérelte, és a hadsereg fejlesztéséért mindent megtett. Előre sejtette a jövő változásait. Írásaiban megmutatta számunkra azt az utat, amerre haladnunk kell, hogy sikeresen alkalmazkodhassunk.

Rektor úr bölcs előrelátásáról tanúskodott, hogy 1997-ben, amikor én az egyetemre kerültem, a ZMNE létszámának jelentős csökkentése ellenére is megtartotta az egyetem Vegyi- és Környezetbiztonsági Tanszékét, bár csak hatfős létszámmal. A környezetbiztonság és a környezetvédelem ma is kiemelt jelentőséggel bír az egész emberiség számára.

Rektor úr a biztonságpolitika és hazánk biztonsági stratégiájának a kutatását is kiemelten fontosnak tartotta. Németh József Lajos *Interjú M. Szabó Miklós akadémikussal* című cikkében alapvetően a biztonságpolitikáról faggatta Rektor urat, de érintett más fontos kérdéseket is. Ezek közül idézek most:⁸

„N. J. L.: Rektor úr, önök, mint katonák, hogy élték meg a rendszerváltoztatást? Hiszen a haderő és a pártállam között elég komoly összefonódás volt, ami hirtelen megváltozott.

Sz. M.: Ez a '90-es évek elejének, közepének a nagy permanens kérdése. Az 1990. évi őszi amerikai utamról a videó megőrizte, amikor az amerikai légierő egyetemén a tolmácsnő nagy nyilvánosság előtt feltette a kérdést, »hogyan tudatok egyik pillanatban még kommunisták lenni, a másik pillanatban demokraták?«⁹

Én akkor is elmondtam, hogy Varsói Szerződés ide vagy oda, de *mi a Varsói Szerződésen belül is magyar tisztek voltunk*. A haza védelmére készültünk fel, és erre tények vannak.

Rektor úr szerint talán egyedül Szenes tábornok vezérkari főnök úr volt az, aki megértette a biztonságpolitikai képzés fontosságát az egyetemen, és két-három embernek adott státuszt a vezérkaron, egy-két ember talán „becsúszott” a minisztériumba. Úgyhogy ez olyan dolog, amelyet én nagyon úttörőnek, nagyon korszerűnek, nagyon fontosnak tartok, csak ehhez kellett volna sokkal nagyobb támogatás az igény szempontjából, a megtervezettség szempontjából, hogy ezek a végzett hallgatók valóban a Magyar Honvédség, Magyarország számára tudják kamatoztatni tudásukat.

Rektor úrhoz hasonlóan dr. Pungor Ernő akadémikus, az MTA Analitikai Kémiai Tudományos Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) elnöke is nehezen viselte

⁸ Németh József Lajos – N. J. L.; Szabó Miklós – Sz. M.

⁹ NÉMETH 2021: 100.

a feleslegesen hosszú beszámolókat. Az egyes munkabizottságok beszámolójára 15 percet tervezett. A bizottsági tagokat azzal is „motiválta”, hogy nagypénteken 14 órai kezdettel rendezte a Bizottság ülését. Dr. Nagy Lajos György professzor úr, tanszékvezetőm 1982-ben előre figyelmeztetett engem, hogy elnöki beszámoló (Radioanalitikai Munkabizottság) ne legyen több 13 percnél. Amint befejeztem, Pungor elnök úr megkérdezte, hogy kinek van kérdése vagy észrevétele. Senki nem szólt hozzá. Ekkor az elnök úr így fordult hozzám: „Jóska, gratulálok a Radioanalitikai Munkabizottság kiváló eredményeihez, és további sikereket kívánok.” Ennyi. Aztán sokan mondták nekem, mekkora dicsőség az, hogy engemet, az új fiút az elnök úr „lejóskázott”.

De az élet még a 15 percre is rátett egy lapáttal. Kirívó példa erre MTA-doktori értekezésem nyilvános védése, amely 1992. június 24-én délelőtt 10 órakor volt, ahol Pungor akadémikus úr vállalta a bírálóbizottság elnöki tisztségét. Kutatási-fejlesztési tárca nélküli miniszterként a Budapesti Műszaki Egyetemre (a továbbiakban: BME) indult, mert Solymosi Jóska védésének valahol ott kellett lennie. A BME bejáratánál megnézte a meghívót, hogy pontosan hová is kell menni. Akkor látta, hogy a védés a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián (a továbbiakban: ZMKA) lesz a Hungária körút 9–11. szám alatt. Mobilon hívott engem, hogy késni fog. A kapunál vártam őt, hogy átkísérem a díszterembe. „Jóska! Most hét és fél perc alatt kell a téziseidet ismertetned, mert 11 órára vissza kell érnem a minisztériumba.” A zárt ülésen 100%-ot kaptam, majd kihirdette az eredményt, gratulált, és a részletes indoklásra a bírálóbizottság titkárát kérte fel, ő pedig elrohant, és 11 órára vissza is ért a minisztériumba.

Most, életem vége felé mondhatom, hogy szerencsés csillagzat alatt születtem, mert alkotói életpályámat mindvégig a magyar katonai, tudományos és felsőoktatási közélet kiemelkedő egyéniségei támogatták.

1943. január 26-án fizikailag gyenge gyerekként jöttem világra Demjén községben. De az élet kárpótolt azzal, hogy az átlagos szintet valamelyest meghaladó szellemi képességgel áldott meg, amelyet én egész életemben nagyon-nagyon szorgalmas tanulással igyekeztem kiegészíteni.

1998-ban dr. Halász László mérnök ezredessel együtt megszerveztük az MSc hadmérnöki képzés újraindítását a BME Vegyészmérnöki Karán a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola vegyivédelmi szakon végzett hallgatói számára. Dr. Halász László ezredes úr a Haditechnikai ismeretek tantárgy tematikáját dolgozta ki, és vezette annak oktatását. Jómagam a Nukleáris biztonsági ismeretek tantárgy tematikáját dolgoztam ki, és vezettem annak oktatását.

Dr. Michelberger Pál akadémikus, a BME rektora, a Magyar Honvédség nyugállományú ezredese 1998-ban így köszönt el tőlem: „Jóska, a ZMNE egyetemi

akkreditációjához minél több MTA-doktor kell, ezért terád ott most nagyobb szüksége van a Magyar Honvédségnek, mint itt a BME-nek. Most ott kell helyállnod!” Helyt is álltam, és a ZMNE akkreditációja alkalmával a nyolc fő nagydoktor egyike jómagam voltam.

1998. március 9-én Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke kinevezett egyetemi tanárrá.

2003-ban pályáztam a ZMNE rektori helyére. A rektori pályázati anyag bemutatásában Rektor úr többször is mondta, hogy az ő laptopjában minden fontos adat pontosan benne van. Persze, hogy benne volt, mert a ZMNE teljes vezetői állománya Rektor úrnak mindig minden adatot szolgáltatott. Én meg a vita végén mintegy zárszóként azt mondtam, hogy szeretnék én is olyan laptopot magamnak, mint Rektor úré. No, erre aztán nagy hahota tört ki, mert mindenki értette „gyengéd” célzásomat, hogy akkor nekem is meglennének a ZMNE teljes történetének konkrét és számszerű adatai. De nem én nyertem, hanem M. Szabó Miklós akadémikus lett a rektor. Szerencsére, mert azt, amit ő a ZMNE rektoraként véghez vitt, én biztosan nem bírtam volna végigcsinálni. Gratuláltam Rektor úrnak, és kértem minden jelenlévőt, hogy a jövőben mindannyian támogassuk őt a ZMNE fennmaradása és továbbfejlesztése érdekében. Ami pedig személy szerint engem illet, úgy fogom fel – mondtam a nagy nyilvánosság előtt –, mint Hemingway, amikor rádöbbsent, hogy impotens: egy gonddal kevesebb! Vegyi és környezetbiztonsági tanszékvezetőként kevesebb lesz a gondom, mint lett volna rektorként.

Aztán az élet ezt is felülírta, ugyanis megkeresett engem dr. Szilágyi Tivadar ezredes, tudományos rektorhelyettes azzal, hogy nem fog újra pályázni erre a beosztásra, mert ő nem nagydoktor. Javasolta, hogy pályázzam, mert én rendelkezem az MTA doktora címmel, és ő engem fog támogatni. Bejelentkeztem Rektor úrhoz, és megkérdeztem, hogy bukott rektori pályázatom után tudna-e velem együtt dolgozni, ha megpályáznám a tudományosrektor-helyettesi beosztást. „Igen, de tudjad, hogy én nem a te pályázatot fogom támogatni.” A ZMNE Szenátusa Rektor úr nemleges támogatása ellenére is engem választott meg tudományos rektorhelyettesnek. És nagyon jól tudtunk együttműködni, mert Rektor úr tudta, hogy bennem és a csapatomban mindig megbízhat – szigorú kontroll mellett természetesen.

Elődöm, dr. Szilágyi Tivadar ezredes kiváló csapatot hagyott rám: Stratégiai Védelmi Kutató Központ: Tálás Péter; Tudomány és Kutatásszervező Koordinációs Központ: Gőcze István; Doktori és Habilitációs Központ: Padányi József; Informatikai Igazgatóság: Oszti Judit; Egyetemi Központi Könyvtár: Bakos Klára.¹⁰

¹⁰ M. SZABÓ 2014: 316.

Rektor úr a ZMNE-re érkező összes levelet mindig elolvasta, mielőtt kiszignálta azt végrehajtásra a szakmailag illetékes vezetőnek. Egyik reggel el kellett mennie valahová, de előtte még ő maga jött át hozzám, és sietve mondta, hogy jelentkezett hozzád PhD-képzésre a kínai katonai attasé. „Jól gondold meg, hogy fogadod-e, mert ő az, aki a közelmúltban a Hősök terén a tibeti láma kezéből kitépte a tibeti zászlót.” Megköszöntem a fontos információt, majd amikor Zhu Ruichen ezredes PhD pályázati anyagát megkaptam, azonnal írtam neki, hogy szíveskedjen befáradni hozzám, mint leendő témavezetőjéhez előzetes egyeztetésre.

„Ezredes úr, engedje meg, hogy feltegyek Önnek egy nem hivatalos kérdést, amelyre nem kötelező válaszolnia: igaz-e, hogy a közelmúltban a Hősök terén Ön tépte ki a tibeti láma kezéből a tibeti zászlót? Óhajt válaszolni?” „Igen, én voltam az. Nálunk, a Kínai Népköztársaságban ez hőstettnek számít, és ezt a tettet a nagykövet úr is így értékelte.”

Aztán átadtam neki a konkrét menetrendet arról, hogy milyen határidőre mit kell teljesítenie ahhoz, hogy egyéni képzési formában az általa kért egy év alatt védhessen. Ő pedig percre pontosan teljesített minden feladatot, és *summa cum laude* minősítéssel védte meg PhD-értekezését. Az ünnepélyes doktori avatásra eljött a Kínai Népköztársaság nagykövete is, akit Rektor úr mint VIP-vendéget a doktori oklevelek átadása és a fogadalomtétel előtt nyilvánosan nagy tisztelettel köszöntött.

Bizonyos vagyok abban, hogy a tisztelt olvasók az M. Szabó Miklós rektor úr könyvének¹¹ anyagához ebben a cikkemben közreadott kiegészítő objektív tények és személyes szubjektív emlékeim alapján velem együtt az eddiginél is nagyobb tisztelettel adóznak majd Rektor úr emberi méltóságának, kiemelkedő tudományos és oktatási tevékenységének, felülmúlhatatlan érdemeinek a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem létrehozásában és fenntartásában.

Rektor úr előtt, mellett legnagyobb tudományos tanító mesterem, Pungor Ernő akadémikus mondta egyszer nekem: „Tudod, Jóska, az, hogy ki mennyire nagy tudós, csak a halála után derül majd ki.” Azaz, hogy lesznek-e követői, vagy a munkássága feledésbe merül.

Rektor úr munkássága nem fog feledésbe merülni, mert sokan vagyunk és leszünk is a követői!

Köszönöm a sorsnak, hogy nekem is lehetőségem volt játszani M. Szabó Miklós akadémikus rektor altábornagy úr, az *ember* csapatában.

¹¹ M. SZABÓ 2014.

Felhasznált irodalom

- Gábor Dénes-díjasok Klubja [é. n.]: *Gábor Dénes élete és munkássága*. Online: http://gabordenesklub.hu/doku.php/gabor_denes_elete
- HORVÁTH Miklós (2021): „Lehelyezett kö...” M. Szabó Miklós altábornagy, akadémikus életműve. *Hadtudomány*, 31(1), 108–120. Online: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2021.31.1.108>
- M. SZABÓ Miklós (2014): *Volt egyszer egy egyetem 1996–2007. Rektor a tűzvonalban. Objektív tények – Szubjektív emlékek*. Budapest: Zrínyi.
- NÉMETH József Lajos (2021): Interjú M. Szabó Miklós akadémikussal. *Hadtudomány*, 31(1), 98–107. Online: <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2021.31.1.987>
- SZENES Zoltán (2021): In memoriam M. Szabó Miklós (1942–2021). (Búcsúbeszéd Szabó Miklós sírjánál, Fiumei úti Sírkert, 2021. április 1.). *Hadtudomány*, 31(1), 123–124. Online: [www.mhht.eu/hadtudomany/2021/Szab%C3%B3%20Mikl%C3%B3s%20temet%C3%A9se%20\(MHTT%20honlap\)%20.pdf](http://www.mhht.eu/hadtudomany/2021/Szab%C3%B3%20Mikl%C3%B3s%20temet%C3%A9se%20(MHTT%20honlap)%20.pdf)
- Turul.info [é. n.]: *Gábor Dénes*. Forrás: <https://turul.info/napok/gabordenes>
- Wikipedia [é. n.]: *Al-Dzsazíra*. Online: <https://w.wiki/6ErU>